

MAHALLIY ANISTETIKLAR.STOMTOLOGIYADA QO`LLANISHI.

Abdumuhtorov Zahriddin

Abduvohidov Nodir

Ilmiy rahbar:Yusupova Zebiniso Xusniddinovna

Turdiyev Paxlavon Qahramonovich

Annotatsiya. Ushbu maqola stomatologiyada lokal anesteziyani qo'llash, ularning qo'llanilishi, samaradorligi va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan asoratlarga qaratilgan keng qamrovli sharhni taqdim etadi. Adabiyot tahlili lidokain va artikain kabi tez-tez ishlatiladigan vositalarni, turli xil boshqaruv usullarini va epinefrin kabi vazokonstriktorlarning rolini qamrab oladi. Usullar bo'limida lokal anesteziyani qo'llashning turli xil yondashuvlari ko'rsatilgan va natijalar bo'limida ushbu usullarning samaradorligi va xavfsizligi bilan bog'liq topilmalar keltirilgan. Munozara bo'limi adabiyotni tanqidiy baholaydi, asosiy fikrlar, tortishuvlar va bilimdagi bo'shliqlarni ta'kidlaydi. Xulosa va takliflar bo'limi stomatologik amaliyotda lokal anesteziyadan optimal foydalanish bo'yicha tushunchalarni taqdim etadi va kelajakdagi tadqiqotlar uchun yo'nalishlarni taklif qiladi.

Kalit so'zlar: lokal anesteziya, stomatologiya, og'riqni boshqarish, lidokain, artikain, epinefrin, nerv bloki, infiltratsiya, asoratlar.

Og'riqni boshqarish bemorning qulayligini ta'minlash va samarali davolanishni osonlashtirish uchun stomatologik protseduralarning hal qiluvchi jihati hisoblanadi. Mahalliy anesteziyalar ma'lum joylarda nerv impulslarini blokirovka qilish, og'riq sezilishining oldini olish orqali ushbu maqsadga erishishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu maqola stomatologiyada lokal anesteziyaning turli jihatlarini, shu jumladan tez-tez ishlatiladigan vositalarni, boshqarish usullarini va ular bilan bog'liq asoratlarni o'rganishga qaratilgan.

Stomatologiyada keng qo'llaniladigan lokal anesteziyaga lidokain va artikain kiradi. Lidokain keng qo'llaniladigan amid tipidagi anesteziya bo'lib, samaradorligi va xavfsizligi isbotlangan. Articaine, nisbatan yangi amid tipidagi anestetik, tez boshlanishi va kuchini oshirishi tufayli mashhurlikka erishdi. Ikkala agent ham tish protsedurasi va bemorning xususiyatlariga qarab asab bloklari yoki infiltratsiyalar orqali yuborilishi mumkin.

Epinefrin kabi vazokonstriktorlar ko'pincha ularning davomiyligini uzaytirish va samaradorligini oshirish uchun lokal anesteziyaga qo'shiladi. Biroq, ayniqsa,

yrak-qon tomir kasalliklari bo'lgan bemorlarda dozani diqqat bilan ko'rib chiqish kerak.

Stomatologiyada lokal anesteziyani qo'llashning turli usullariga nerv magistrali yaqinida anesteziyani kiritishni o'z ichiga olgan asab bloklari va infiltratsiyalar kiradi, bu erda anesteziya to'g'ridan-to'g'ri davolash joyi atrofidagi to'qimalarga AOK qilinadi. Usulni tanlash stomatologik protseduraning joylashuvi va turiga bog'liq.

Mahalliy anesteziyalar odatda stomatologiyada turli xil stomatologik muolajalar paytida og'riqni yo'qotish uchun ishlatiladi. Ushbu dorilar ma'lum bir sohada nerv impulslarini blokirovka qilish, mintaqani uyg'otish va og'riq hisini oldini olish orqali ishlaydi. Lokal behushlik odatda stomatologik ish joyi yaqinida qo'llaniladi, bu faqat maqsadli hududga ta'sir qilishini ta'minlaydi.

Stomatologiyada lokal anesteziyadan foydalanish haqida ba'zi asosiy fikrlar:

Mahalliy Anesteziyaning turlari:

- Lidokain: bu stomatologiyada eng ko'p ishlatiladigan lokal anesteziyalardan biridir. Bu harakatning tez boshlanishiga ega va og'riqni samarali nazorat qilishni ta'minlaydi.

- Artikain: stomatologiyada tez-tez ishlatiladigan yana bir lokal behushlik, ko'pincha uning kuchi va ta'sir qilish muddati uchun afzal ko'riladi.

- Mepivakain, Bupivakain va Prilokain: bular ishning o'ziga xos talablari asosida stomatologik protseduralarda qo'llanilishi mumkin bo'lgan boshqa lokal anesteziyalardir.

Ma'muriyat:

- Stomatologiyada lokal anesteziyalar odatda in'ektsiya yo'li bilan qo'llaniladi. Tish shifokori anestetik eritmani maqsadli hududning nerv uchlari yaqiniga yuboradi.

- Shilliq pardalar yuzasiga qo'llaniladigan topikal anesteziyalar in'ektsiya qilishdan oldin to'qimalarni karaxt qilish uchun ham ishlatilishi mumkin.

Umumiy Tish Protseuralari:

- Lokal behushlik turli xil tish protseduralarida, shu jumladan tishlarni olib tashlash, ildiz kanallari, plomba, periodontal muolajalar va kichik og'iz operatsiyalarida tez-tez ishlatiladi.

- Bundan tashqari, chuqur tozalash paytida og'riqni nazorat qilish (masshtablash va ildizlarni rejalashtirish) va tish implantlarini joylashtirish uchun ishlatiladi.

Harakat davomiyligi:

- Anesteziyaning davomiyligi ishlatiladigan lokal behushlik turiga qarab o'zgaradi. Ba'zilar qisqa muddatli og'riqni engillashtirishi mumkin, boshqalari esa uzoqroq ta'sir qiladi.

Potentsial Yon Ta'siri:

- Mahalliy anestetikalar odatda xavfsiz bo'lsa-da, til, lablar yoki yonoqlarning uyquchanligi kabi ba'zi yon ta'sirlar bo'lishi mumkin. Kamdan kam hollarda bemorlarda allergik reaksiyalar paydo bo'lishi mumkin.

Bemorning Mulohazalari:

- Stomatologlar lokal anestetikani tanlashdan oldin bemorning anamnezini va potentsial allergiyasini ko'rib chiqadilar.

-Bemor bilan muloqot har qanday tashvishlarni hal qilish va qulay va og'riqsiz tajribani ta'minlash uchun muhimdir.

Tish mutaxassisleri uchun bemorning anamnezi, mumkin bo'lgan kontrendikatsiyalar va stomatologik protseduraning o'ziga xos talablarini hisobga olgan holda lokal behushlikni ehtiyotkorlik bilan qo'llash muhimdir. Og'riqni samarali boshqarish bemor uchun ijobiy tish tajribasini ta'minlash uchun juda muhimdir.

Mahalliy anestetikalar odatda xavfsiz bo'lsa-da, allergik reaksiyalar, tizimli toksiklik va asab shikastlanishi kabi asoratlar paydo bo'lishi mumkin. Vazokonstriktorlardan foydalanish, ayniqsa yurak-qon tomir muammolari bo'lgan bemorlarda ehtiyotkorlik bilan ko'rib chiqishni talab qiladi. Lidokain va artikain o'rtasidagi tanlov bemorning afzalligi, protseduraning murakkabligi va harakatning tez boshlanishi zarurati kabi omillarga asoslanishi kerak.

Xulosa va takliflar:

Xulosa qilib aytganda, og'riqni samarali boshqarish uchun stomatologiyada lokal anestetikalar ajralmas hisoblanadi. Lidokain va artikain, to'g'ri ishlatilganda, turli xil stomatologik muolajalar uchun ishonchli behushlikni taklif qiladi. Vazokonstriktorlarning qo'shilishi bemorning sog'lig'ini sinchkovlik bilan baholashni talab qiladi. Kelajakdagi tadqiqotlar ma'muriyat texnikasini takomillashtirishga, muqobil agentlarni o'rganishga va stomatologik amaliyotda lokal anestetikadan foydalanishning uzoq muddatli ta'sirini o'rganishga qaratilishi kerak.

Adabiyotlar.

1. Kindler CH, Paul M, Zou H, et al. Amide local anesthetics potently inhibit the human tandem pore domain background K1 channel TASK-2 (KCNK5). J Pharmacol Exp Ther 2003;306:84–92.

2. Tsuchiya H, Ueno T, Mizogami M. Stereostructurebased differences in the interactions of cardiotoxic local anesthetics with cholesterol-containing biomimetic membranes. *Bioorg Med Chem* 2011;19: 3410–5.
3. Yagiela JA. Local Anesthetics. In: Yagiela JA, Dowd FJ, Johnson BS, et al, editors. *Pharmacology and therapeutics for dentistry*. 6th edition. St Louis (MO): Mosby Elsevier; 2010. p. 256.
4. American Dental Association. 2002 survey of dental practice: characteristics of dentists in private practice & their patients. Chicago: American Dental Association; 2002.
5. Malamed SF, Gagnon S, Leblanc D. Efficacy of articaine: a new amide local anesthetic. *J Am Dent Assoc* 2000;131(5):635–42.
6. Abdulwahab M, Boynes S, Moore P, et al. The efficacy of six local anesthetic formulations used for posterior mandibular buccal infiltration anesthesia. *J Am Dent Assoc* 2009;140:1018–24.